

OMISTAJAOHJAUKSEN PERIAATTEET

Tausta ja tarkoitus

Tämä dokumentti kuvaa asioita, joita Elo pitää tärkeänä sijoituskohteita valitessaan ja omistajaohjausta toteuttaessaan. Lisäksi tämä dokumentti käsittää periaatteet Elon toimitusjohtajan tai Elon henkilökuntaan kuuluvan osallistumisesta muiden yhteisöjen hallintoelimiin (jäljempänä luku 2).

Elon tehtävänä on vastata lakisääteisestä työeläketurvasta ja hoitaa eläkevastuiden katteena olevaa sijoitusomaisuutta tuottavasti ja turvaavasti. Työeläkevarat sijoitetaan yhtiön strategian ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Elon sijoitustoiminta on pitkäjänteistä, itsenäistä ja riippumatonta. Lähtökohtana on toimia sijoitusmarkkinoilla sijoittajana niin, että rahastoiduille eläkevaroille saavutetaan kaikissa markkinaolosuhteissa mahdollisimman hyvä tuotto valitulla riskitasolla ja suuria pääomariskejä välttäen.

Elon perustehtävästä johtuen sijoituskohteiden valinnan ensisijaiset kriteerit ovat taloudellisia. Niiden ohella sijoituskohteille asetetaan edellytyksiä, joiden toteutumisen nähdään selvästi myötävaikuttavan sijoituksen arvoon positiivisesti ja ovat siten sijoittajien etujen mukaisia. Ne korostavat sellaisia arvoja ja toimintatapoja, jotka ovat Elolle tärkeitä.

Elon omistajaohjauksen periaatteissa kuvataan jäljempänä seikkoja, jotka ovat Elolle tärkeitä sekä sijoituskohteita valittaessa kuin myös sijoitusten omistusaikana. Samalla ne luovat perustan Elon omistajaohjaukselle (jäljempänä luku 1).

Elon sijoituskohteet ovat pääasiallisesti osakkeita, korkoinstrumentteja, vaihtoehtoisia sijoituksia, kiinteistöjä ja yritysrahoitustuotteita. Omistajaohjausta käytetään erityisesti osakesijoituksissa. Soveltuvien osin samoja kriteerejä käytetään myös muissa sijoituksissa, kuten esimerkiksi yritysten joukkolainasijoituksissa, vaikka viimeksi mainituissa ei olekaan käytettävissä osakeomistukseen liittyviä omistajaohjauksen välineitä.

Omistajaohjauksen toteuttaminen on aktiivista omistajuutta ja siten osa vastuullista sijoittamista.

1. Omistajaohjaus

Elo edellyttää sijoituskohteiltaan toimivaa ja tehokasta ohjaus- ja hallinnointijärjestelmää. Pitkäaikaisena omistajana Elo haluaa edistää sijoituskohteinaan olevien yritysten vastuullista toimintaa ja valvoa hyvän hallintotavan noudattamista.

Vähimmäisvaatimuksena voidaan tällöin pitää sijoituskohteisiin kohdistuvien kulloinkin voimassaolevien ohjaus- ja hallinnointijärjestelmiä koskevien suositusten noudattamista, kuten esimerkiksi Suomessa listayhtiöiden hallinnointikoodia. Erityisesti tämä vähimmäisvaatimus koskee noteerattuja yhtiöitä, mutta soveltuvien osin myös noteeraamattomia yhtiöitä. Viimeksi mainittujen osalta kiinnitetään lisäksi huomiota Keskuskauppakamarin vuonna 2006 antamaan kannanottoon listaamattomien yhtiöiden hallinnoinnin kehittämiseksi.

1.1 Omistajaohjauksen tavoitteet

Yrityksen tulee toimia kaikilta osien osakkeenomistajiensa etujen mukaisesti ja vastuullisesti. Omistajaohjaus on väline, jolla osakkeenomistajat voivat vaikuttaa yhtiön toimintaan. Omistajaohjaus voi toteutua yhtiökokouksessa äänioikeuden käyttämisenä taikka vuoropuheluna yhtiön johdon kanssa ja tarvittaessa myös hallituksen kanssa. Sitä voidaan toteuttaa yksittäisenä sijoittajana taikka yhteistyössä muiden osakkeenomistajien kanssa. Omistajaohjauksena voidaan pitää myös osallistumista julkiseen keskusteluun, esimerkiksi ohjaus- ja hallinnointijärjestelmiä koskevissa kysymyksissä.

Omistajaohjauksen tärkeitä periaatteita ovat läpinäkyvyys, hyvä integriteetti ja osakkeenomistajien tasavertainen kohtelu.

1.2 Omistajaohjauksen toteuttaminen

Elo toteuttaa omistajavaltaansa pääosin kahdella tavalla: osallistumalla omistamiensa yhtiöiden yhtiökokouksiin sekä käymällä vuoropuhelua yrityksen johdon kanssa. Elo edellyttää, että yhtiöt kiinnittävät huomiota yhtiökokouskutsujen sisältöön, joiden tulisi olla selkeitä ja esitykset riittävästi perusteltuja. Rahastomuotoisissa sijoituksissa Elo keskustelee rahastonhoitajien kanssa rahaston harjoittaman omistajaohjauksen tavoitteista ja välineistä ja pyrkii siten osaltaan myötävaikuttamaan tärkeinä pitämiensä asioiden huomioimiseen.

Omistajaohjausta toteutettaessa tulee aina huomioida lähi- ja sisäpiirisäännökset. Lisäksi tulee huomioida tapauskohtaisesti jokaisen yksittäisen yhtiön mahdolliset omat erityispiirteet.

1.3 Omistajaohjauksessa huomioitavia seikkoja

Osana omistajaohjausta ja liittyen sijoituskohteille asetettaviin yleisiin edellytyksiin Elo haluaa tuoda esille seuraavia huomioita.

1.3.1 Läpinäkyvyys

Elo pitää sijoituskohteena olevan yhtiön toiminnan läpinäkyvyyttä ja avoimuutta olennaisena perustana omistajaohjaukselle. Monipuolinen, riittävä, oikea ja oikea-aikainen tiedottaminen ja raportointi ovat olennainen osa läpinäkyvyyttä. Läpinäkyvyyteen ja avoimuuteen liittyy myös niin sanotun noudata tai selitä –periaatteen ("comply or explain") toteuttaminen.

1.3.2 Yhtiökokous

Elolle yhtiökokoukset ja niiden valmistelu ovat tärkein vaikutuskeino omistajaohjauksessa säännöllisten yhtiön johdon tapaamisten lisäksi. Kotimaisten noteerattujen yhtiöiden osalta yhtiökokouksiin Elo osallistuu itse. Suomen ulkopuolella listattujen yritysten yhtiökokouksiin osallistutaan yhteistyökumppanin avulla, joka selkeästi ohjeistetaan ennen kokousta Elon tavoitteiden mukaisesti.

Osakkeenomistajien tulee saada riittävän ajoissa ennen yhtiökokousta tietoja kaikista yhtiökokouksen päätettäviksi tuotavista asioista. Kokouskutsussa tulisi perustella riittävän yksityiskohtaisesti kaikki tavanomaisesta poikkeavat esitykset, ehdotukset hallituksen jäsenten palkkioiksi, optiojärjestelmien ja muiden päätettävien palkitsemis- ja kannustinjärjestelmien ehdot sekä hallituksen jäseniksi ehdotettavien henkilöiden henkilö- sekä omistus- ja etuyhteystiedot.

1.3.3 Hallitus ja valiokunnat

Hallituksen tehtävä on edistää yhtiön ja siten myös sen osakkeenomistajien etua. Hallituksen vahvistamalla strategialla on suuri merkitys yhtiön menestykselle ja arvonmuodostukselle. Osakkeenomistajan lähtökohta on

pyrkii myötävaikuttamaan siihen, että yhtiöllä on ammattitaitoinen hallituskokoonpano kohdeyrityksen kehittämisen ja sijoituksen arvonnousun kannalta.

Eri hallintoelinten päätehtävät, jäsenten palkkiot ja erovuorot tulisi selostaa yhtiöiden vuosikertomuksissa. Tavanomaisesta poikkeavat hallintorakenteet tulisi kuvata erikseen.

Hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevat suositukset toteavat, että yhtiöillä voi toiminnan tehostamiseksi olla hallituksen jäsenistä koostuvat nimitysvaliokunta ja palkitsemisvaliokunta. Yhtiökokous tai hallintoneuvosto voi perustaa hallituksen jäsenten valinnan valmistelua varten nimitysvaliokunnan sijasta nimitystoimikunnan, joka koostuu osakkeenomistajista tai niiden edustajista. Jälkimmäisessä tapauksessa yhtiön on selostettava toimikunnan valintaprosessi, kokoonpano ja toiminta yhtiön internetsivuilla.

Lisäksi yhtiöillä tulee olla tarpeen mukaan tarkastusvaliokunta, jonka kokoonpano tulee esittää yhtiön vuosikertomuksessa ja internetsivuilla.

Hallitusten jäsenten valinnassa tulee ottaa huomioon ammattitaito, kokemus sekä laaja-alainen ja monipuolinen osaaminen yrityksen toimintaympäristöstä. Hallituksen jäsenellä tulee olla tarpeeksi aikaa hoitaa tehtäväänsä. Tämän arvioimiseksi yhtiön tulee raportoida hallituksen jäsenten osallistumisaktiivisuudesta sekä muista hallituspaikoista ja luottamustehtävistä. Yhtiön pitkäaikaisen kehittämisen näkökulmasta riittävän osan hallituksen jäsenistä tulee olla sekä yhtiöstä että sen suurimmista osakkeenomistajista riippumattomia tahoja kyseisen yhtiön omistuspohja huomioiden (esim. ero teollisen omistajan ja instituutio-omistajan välillä). Hallituksen jäsenten palkkioiden perusteet tulee esittää yhtiökokouksessa. Heidän saamansa taloudelliset etuudet tulee kuvata yhtiön internetsivuilla julkistettavassa palkka- ja palkkioselvityksessä.

Elo pitää hallitusten jäsenten osakeomistusta suotavana, ja osa hallituspalkkioista voidaan maksaa osakkeina.

1.3.4 Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajaa ei pääsääntöisesti tulisi valita pörssilistatun yhtiön hallitukseen eikä ainakaan hallituksen puheenjohtajaksi. Muutenkin on tärkeää, että hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan tehtävät on selvästi eriytetty ja kuvattu. Toimitusjohtaja raportoi operatiivisesta toiminnasta hallitukselle ja hallitus valvoo ja ratkaisee keskeiset strategiset kysymykset.

Yhtiöiden tulisi määritellä toimitusjohtajan ja ylimmän johdon palvelusuhteiden keskeiset ehdot. Yhtiöiden tulisi vuosikertomuksissaan ja internetsivuillaan avoimesti julkistaa riittävästi eriteltyinä johtajakohtaisesti ylimmälle johdolle maksetut palkat ja palkkiot eriteltyinä, irtisanomisaika ja irtisanomiskorvausten periaatteet sekä eläkeikä ja eläkkeen (ml. mahdolliset lisäeläkejärjestelyt) määräytymisperusteet. Lisäksi tulisi esittää henkilö- ja omistustiedot, luottamustehtävät sekä osakkeiden ja osakesidonnaisten palkitsemisjärjestelmien (esimerkiksi optiot) jakautuminen yhtiön johdon kesken. Toimitusjohtajan taloudellisista etuuksista ja hänen ja muun johdon palkitsemisesta tulee kertoa palkka- ja palkkioselvityksessä.

1.3.5 Tilintarkastajat

Omistajien kannalta tilintarkastajalla on suuri merkitys. Tämän vuoksi tilintarkastajan valinta on tärkeimpiä yhtiökokouspäätöksiä ja yhtiökokoukseen osallistuvalla tulee kertoa valintaprosessista. Tilintarkastajia suositellaan vaihdettavaksi määräajoin hyvän kansainvälisen käytännön mukaisesti.

1.3.6 Valvonta- ja riskienhallintajärjestelmä

Yhtiöiden tulisi esittää sisäisen valvonta- ja riskienhallintajärjestelmänsä keskeiset periaatteet ja tapa, jolla niiden toimivuus ja riippumattomuus varmistetaan.

1.3.7 Osakkeenomistajien oikeudet

Yhtiön osakkaita tulee kohdella yhdenvertaisesti. Omistajien kannalta selkein rakenne perustuu yksi ääni/osake ja yksi osinko/osake -periaatteeseen. Yksinkertaisimmillaan tämä merkitsee yhtä osakesarjaa. Erilaiset äänivaltaleikkurit tai suostumuslausekkeet voivat vaikuttaa yhtiön arvoa alentavasti, joten ELO ei kannata niitä.

1.3.8 Osingonjakopolitiikka ja omien osakkeiden takaisinostot

Sijoitusten kohteena olevalla yhtiöllä tulee olla osinkopolitiikka ja sen tulee olla osakkeenomistajan kannalta aktiivista ja tavoitteellista. Elo edellyttää osinkopolitiikan julkaisemista.

Yhtiökokoukselta haetaan yhä useammin valtuuksia omien osakkeidensa takaisinostoihin. Takaisinostojen avulla pyritään nopeasti vaikuttamaan yhtiön pääomarakenteeseen. Yhtiöissä, joissa toimivalle johdolle on myönnetty osakepohjaisia kannustinjärjestelmiä, oman yhtiön osakkeiden takaisinostot muodostavat erityisen haasteen hallituksen valvontatehtävälle. Takaisinostoihin liittyvän raportoinnin tulee olla selkeää yhtiön vuosikertomuksessa ja internetsivuilla. Elo suosii lähtökohtaisesti osingonmaksua osakkeiden takaisinoston sijaan, paitsi milloin takaisinostot ovat perusteltuja yhtiön kehittämisen kannalta.

1.3.9 Kannustin- ja palkitsemisjärjestelmät

Yritysjohdon ja avainhenkilöstön kannustinjärjestelmät ovat tarpeellisia välineitä sijoituskohteen arvon kartuttamisessa.

Elo kannattaa kannustinjärjestelmien perustamista erityisen hyvään suoritukseen. Palkitsemisen tulee olla kannustavaa ja haasteellista sekä johtoa ja henkilöstöä pitkäjänteisesti sitouttavia, ja siten yhtiön ja omistajien pitkäaikaista etua tukevia.

Yritysjohdon osakeomistus on suotavaa.

Elo ei suosittele lyhytkestoisia optiojärjestelyjä. Sen sijaan kohtuullisiksi mitoitettuja optioihin tai muihin instrumentteihin perustuvat järjestelyt, jotka johtavat yritysjohdon pitkäaikaiseen sitoutumiseen yritykseen, nähdään omistaja-arvoa lisäävänä tekijänä.

Varsinkin suuremmilla listayhtiöillä tulisi riippumattomuuden takaamiseksi olla erillinen palkitsemisvaliokunta, jonka työtä johtaa joku hallituksen jäsen, mieluiten puheenjohtaja.

Kannustinjärjestelmän kokonaisvaikutuksen osakkeenomistajien asemaan on oltava kohtuullinen. Olemassa olevia kannustin- ja palkitsemisjärjestelmiä (ml. ehdotetut uudet järjestelmät ja niiden yhteisvaikutukset vanhojen järjestelmien kanssa) koskevat tiedot tulisi aina olla osakkeenomistajien saatavilla.

1.4 Omistajaohjaus suorissa sijoituksissa noteeraamattomiin yrityksiin

Noteeraamattomiin yhtiöihin tehtäviin osakesijoituksiin liittyy useimmiten osakassopimuksen laatiminen tai päivittäminen osakkaiden oikeuksista sopimiseksi. Osakassopimuksessa huomioitavia Elolle tärkeitä seikkoja ovat mm. tiedonsaanti kohdeyrityksestä kattaen kuukausiraportit ja tavoiteltavasti myös hallitusmateriaalin, hallituspaikat ja/tai osakkaan edustajien osallistumis- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa, osapuolten kirjallista suostumusta vaativat päätökset kuten esim. yrityskaupat sekä sijoituksesta irtautumiseen liittyvät oikeudet.

2. Elon toimitusjohtajan tai henkilökuntaan kuuluvan osallistuminen muiden yhteisöjen ja säätiöiden hallintoelimiin

Jokaista hallintoelinkokoonpanoa ja mahdollista hallintoelinjäsenyyttä harkittaessa on aina huomioitava kyseisen yhteisön olosuhteet ja tarpeet. Elon lähtökohta on pyrkiä myötävaikuttamaan siihen, että yrityksellä, jossa Elo on omistajana, on ammattitaitoinen hallitus kohdeyrityksen kehittämisen ja sijoituksen arvonnousun kannalta.

Harkittaessa hallintoelinjäsenyyttä Elon omistukseen perustuen, mahdollisen hallintoelinjäsenyyden on kussakin yksittäistapauksessa oltava katsottavissa Elon ja kohdeyrityksen edun kannalta perustelluksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Kyseessä on siis aina tapauskohtainen harkinta. Tarkastelun merkitys kasvaa Elon omistusosuuden kasvaessa.

Elon edustaja hallintoelintyöskentelyssä voi olla joko ulkopuolinen henkilö taikka Elon toimitusjohtaja tai muun palveluksessa oleva henkilö (viimeksi mainitut yhdessä "elolainen"). Tämä ohje koskee elolaisten hallintoelinjäsenyyksiä - kun elolainen toimii muun yhteisön tai säätiön hallintoelimessä, on pohdittava ja arvioitava hallintoelinjäsenyyden vaikutukset suhteessa Elon etuihin.

Hallintoelinjäsenyys ei saa haitata kyseisen elolaisen normaalien työtehtävien hoitamista Elossa. Hallintoelintyöskentelyyn osallistumista koskevaa asiaa valmisteltaessa, siitä päätettäessä ja hallintoelintyöskentelyn aikana tulee lisäksi aina huomioida sekä Elon että asianomaisen muun yrityksen kannalta lähipiiri-, sisäpiiri- ja esteellisyyksymykset.

Tässä tarkoitettut yhteisöt voivat olla joko Elon sijoituskohteita taikka muita omistuksia, taikka Elon strategiaa kumppaneita. Elolla ei lähtökohtaisesti ole sellaisia hallintoelinjäsenyyksiä säätiöissä, joihin nämä omistajaohjauksen periaatteet kohdistuisivat. Jos tällaisia tulisi, noudatetaan soveltuvin osin tässä kuvattua toimintatapaa.

Kun kyse on osallistumisesta hallintoelintyöskentelyyn **noteeratussa yhtiössä** ("listayhtiö) tai sellaisessa yhteisössä, joka on Elon **strateginen kumppani**, tulee päätös tehdä Elon hallituksessa.

Kun kyse on omistukseen perustuvasta hallintoelinjäsenyydestä **muussa yhteisössä kuin listayhtiössä**, päätöksen hallintoelintyöskentelyyn osallistumisesta tekee Elon toimitusjohtaja, paitsi milloin kyse on toimitusjohtajasta tai tämän sijaisesta, jolloin päätöksen tekee Elon hallitus.

Mikäli kyse on Elon kokonaan tai osittain omistamista **asunto- ja kiinteistöyhtiöistä sekä kiinteistösisjoitusyhtiöistä** tai muista **kiinteistösisjoitustoimintaan liittyvistä yhteisöistä**, katsotaan hallintoelinjäsenyyden olevan osa päivittäistä kiinteistösisjoitukseen liittyvää operatiivista toimintaa, ja osallistumisesta hallintoelintyöskentelyyn päättää toimitusjohtaja tai määräämänsä, paitsi milloin kyse on toimitusjohtajasta tai tämän sijaisesta, jolloin päätöksen tekee Elon hallitus.

Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa tulee hallintoelinjäsenyyttä koskevan päätösesityksen tueksi esittää ja harkinnassa huomioida tapauskohtaiset perustelut hallintoelinjäsenyyden tarkoituksenmukaisuudelle ja tarpeellisuudelle, hallintoelinjäsenyydelle kulloinkin asetettavat vaatimukset ja niiden täyttäminen, sekä selvitykset vaikutuksista kyseisen elolaisen normaalin työtehtävän hoitamiseen (ajankäyttö, vaikutukset Elon normaaleihin prosesseihin), mahdollisesta palkitsemisesta sekä mahdollisista ristiriita- ja jääviystilanteista ja niiden hoitamisesta. Eturistiriitatilanteissa noudatetaan kulloinkin voimassa olevia asiaa koskevia toimintaperiaatteita.

Elolainen voi lisäksi osallistua Elon edustajana rahastomuotoisten sijoitusten (esimerkiksi pääoma- ja kiinteistörahastot) sijoitusneuvostotyöskentelyyn.

Elolainen voi toimia hallintoelimen jäsenenä myös muussa yhteisössä tai säätiössä kuin sellaisissa, jotka tulee näiden omistajaohjauksen periaatteiden nojalla hyväksyttävä Elon omissa hallintoelimissä. Tällöin katsotaan

jäsenyyden kuuluvan henkilön yksityiselämän piiriin eikä niissä toimiminen ole Elon edun kannalta tai muusta syystä sellaista, että niistä tulisi määrätä näissä Elon hallituksen hyväksymissä omistajaohjauksen periaatteissa.

Toimitusjohtaja voi tarvittaessa antaa tämän ohjeen soveltamisesta ja tarkemmista toimintatavoista yksityiskohtaisempia ohjeita.

Nimitysvaliokunnat ja -toimikunnat

Mahdollisten nimitystoimikuntien nimittämiseen ja nimitysvaliokunta- tai toimikuntatyöskentelyyn Elo osallistuu tarvittaessa merkittävässä omistuskohhteissa. Päätöksen tällaisessa asiassa työskentelyyn osallistumisesta tekee toimitusjohtaja, ja asiasta informoidaan hallitusta.

Luottamustehtäviä koskeva luettelo

Elossa ylläpidetään TVYL 10c §:n mukaista luottamustehtäviä koskevaa luettelo. Luettelon ylläpidosta vastaa Elon Compliance Officer.